

IVAKARO VEI IRA DAU TUTAKA NA DODONU NI TAMATA

Ivakaro ki na dodonu kei nai tavi ni tamata yadua, lawalwaya, kei na lewe ni soqosoqo me ra tosoya ka taqomaka na kilai raraba ni dodonu ni tamata kei na galala bibi.

TIKINISIGA NI CIQOMI NI IVAKARO

VAKARAUTAKI ENA VEIVAKADUAVATATAKI NI SOQONI RARABA NI VEIMATANITU COKOVATA

O CEI O IRA NA DAUTUTAKA NA DODONU?

Ira na Turaga kei na Marama era cakacaka ena vuku ni dodonu vakatamata, me vakataka na galala ni vosa, nodra dodonu na marama kawai taukei se vakasalewalewa. E rawa ni ra cakacaka duadua se vaka isoqosoqo.

O RAWA BEKA NI VUKEI IRA VAKACAVA O IRA ERA DAU VALATAKA NA DODONU NI TAMATA YADUA?

- Veiwaseyaka na vei tukutuku eso me baleti ira era dau tutaka na dodonu ni tamata yadua.
- Vakaitavi taki iko ena kena vakacaucautaki na nodra cakacaka o ira era dau tutaka na dodonu ni tamata yadua
- Tokona na veimatasoqosoqo era dau tutaka ka sabaya na dodonu ni tamata yadua
- Mo valataka na dodonu ni tamata yadua
- E noda dodonu, ka noda I tavi yadudua meda tokona, ka tutaka na dodonu
- Ni tamata yadua

NA CAVA NAI TUVAKI NI IVAKARO?

Nai ivakro e yavutaki ena veikacokovata ka vakaraitaki ni vakalawataki vaka matanitu raraba, veiganiti ki na kena toroicaketaki, taqomaki, ni dodonu ni tamata.

NA DODONU KEI NA VEITAQOMAKI SALAVATA KEI IRA DAUTUTAKA NA DODONU NI TAMATA

ARTICLES 1, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12 & 13

 Me rawa ni vakatoroicaketaki kina na dodonu ni tamata yadua ena noda vanua, vaka talega kina e vuravura taucoko.	 Taqomaka na dodonu ni tamata vakai iko se vakailawalawa.	 Me tauyavutaki na isoqosoqo kei na veisoqosoqo sega ga ni vakamatanitu.	 Me sota se vakasoqonivata ena gaunisala malua.	 Me vakasaqarai, rawati kei na tauri tukutuku me baleta na dodonu ni tamata.
 Me vakatorocaketaki ka veitalanoatiki kei so na vakasama vou kei na ivakavuvuli ka vakavulica na nodra ciqomi.	 Me vakarautaki ki nai vakaillesilesi, na veivakacacani kei na vakatutu ni kena vakavinakataki na kena cakacakataki kei na kena vakayadrati vei ira na vei vakarerei ki na kilai ni dodonu ni tamata	 Na kena kudruraki na tiki bibi ni lawa kei na vei cakacaka semati ki na dodonu vakatamata ka tiko na gaunisala e ciqomi kina na vei kudru kece sara.	 Me soli ka vakarautaka so na veivuke vakalawa se so tale nai vakasala kei na veivuke ki na kena taqomaki na dodonu ni tamata.	 Me tiko na veirogoci raraba, kei na vakatovolei me dikevi na nodra qarava na lawa ni matanitu kei na matanitu tale eso me baleta nai tavi ni dodonu vakatamata.
 Veitarata e na gaunisala sega kina na ni dua nai yalayala kei ira sega ni vakamatanitu, mata isoqosoqo vakamatanitu.	 Me vukei e na gaunisala e veirauti vaka vinaka.	 Ki na kena vakalawataki na cakacaka se tavi qaravi baleti ira na dau valataka na dodonu ni tamata.	 Na vakavinakataki ni veitaqomaki mai na lawa vakamatanitu ena kena vakamalumu taki na leqa ni voroki ni dodonu ni tamata.	 Me kerei, ciqomi ka vayagataki na veika tu e na inaki me vukea na taqomaki ni dodonu ni tamata.

NAI TAVI NI YASANA

ARTICLES 2, 9, 12, 14 & 15

 Me taqomaka, vakatoroicaketaka, ka vakayacora na dodonu ni tamata.	 Me vakadeitaka ni tamata kece e na ruku ni dodonu vaka lawa, era na rawa ni marutaka na dodonu kece ni tamata vata kei na galala bibi.	 Na kena vakamuri na ivakaro, vakaveiliutaki kei so tale na gaunisala me vakadeitaka na kena vakamuri vakamatau na dodonu kei na galala bibi.	 Me vakarautaka e dua na gaunisala e veivuke vei ira eso era e ra kaya ni ra vakalolomataki ena vuku ni voroki ni dodonu ni tamata.	 Me soli na vakaro ni vakadidike sega ni veivakaduiduitaki ki na vei kisi ni rogoci baleta na kena voroki na lawa ni dodonu ni tamata.
 Me tauri nai vakaro e gadrevi me vukea na kena taqomaki kece mai na dua na veivakasaurarataki, veivakarerei, veisaqasaqa, veivakaduiduitaki vakaca, veivakasaurarataki se so tale na mataqali valavala e vu mai na vei cakacaka ni dodonu ni tamata.	 Tome vakatoroicaketaki na kilai raraba promote public understanding ni dodonu vakamatanitu, politiki, bula vakailavo, veimaliwai kei na itovo vakavanua.	 Me vakadeitaka ka taqomaka na veibuli kei na veivakatorocaketaki ni dua na isoqosoqo ni tuvakatak koya me qarava na dodonu ni tamata.	 Me vakabulabulataki ka vakarautaki na vakavulici ni dodonu ni tamata ena i vakatagedegede taucoko ni vakavuli kei na veituberi vakacakacaka.	

NAI TAVI NI TAMATA KECE SARA

ARTICLES 10, 11 & 18

 Na vakatoroicaketaki ni dodonu ni tamata, na taqomaki ni yavu ni vakavukewa kei na kenai isoqosoqo ka sega ni voroka na nodra dodonu tale.	 Tamata cakacaka koya rawa ni vakaleqataka na dodonu ni tamata tale eso, vakabibi vakaillesilesi ni ovisa, loya, turaga ni lewa, kei na so tale e tiko na nodra itavi ena kena taqomaki na dodonu kece oqo.
--	--

UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER

Asia-Pacific Centre for the Responsibility to Protect

For more information: www.protecting-defenders.org

Disclaimer

This is an informal translation of the 'Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms', which was supported by the Asia Pacific Centre for the Responsibility to Protect (APR2P). All reasonable efforts have been made to ensure this is an accurate translation. The I-Taukei (Fiji) version is a translation of the original in English for information purposes. In case of a discrepancy, the English original will prevail.